

Zienswijze Omgevingsvisie

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
Gemeente Soest
t.a.v. de afdeling Ruimte
Postbus 2000
3760 CA Soest

Soest, 13 oktober 2021

Betreft: Zienswijze omgevingsvisie

Geacht College,

Hierbij maakt ondergetekende zijn/haar zienswijze kenbaar over de ontwerp-omgevingsvisie Soest en Soesterberg, zoals vastgesteld door de gemeenteraad op 8 juli 2021.

Allereerst wil ik aangeven dat ik blij ben met de prominente positie die groen, bos en natuurgebieden innemen in de ontwerpvisie. Daarmee onderstreept u het belang van deze unieke kwaliteiten van onze gemeente. De aandacht die u daarnaast besteedt aan klimaatadaptatie en recreatieve functies zijn ook zeer terecht en ondersteun ik volledig.

Deze zienswijze betreft het gebied Soesterveen. U markeert dit gebied en de aangrenzende gebieden in de ontwerpvisie als zijnde van uitzonderlijke waarde en belangrijk voor bijzondere functies:

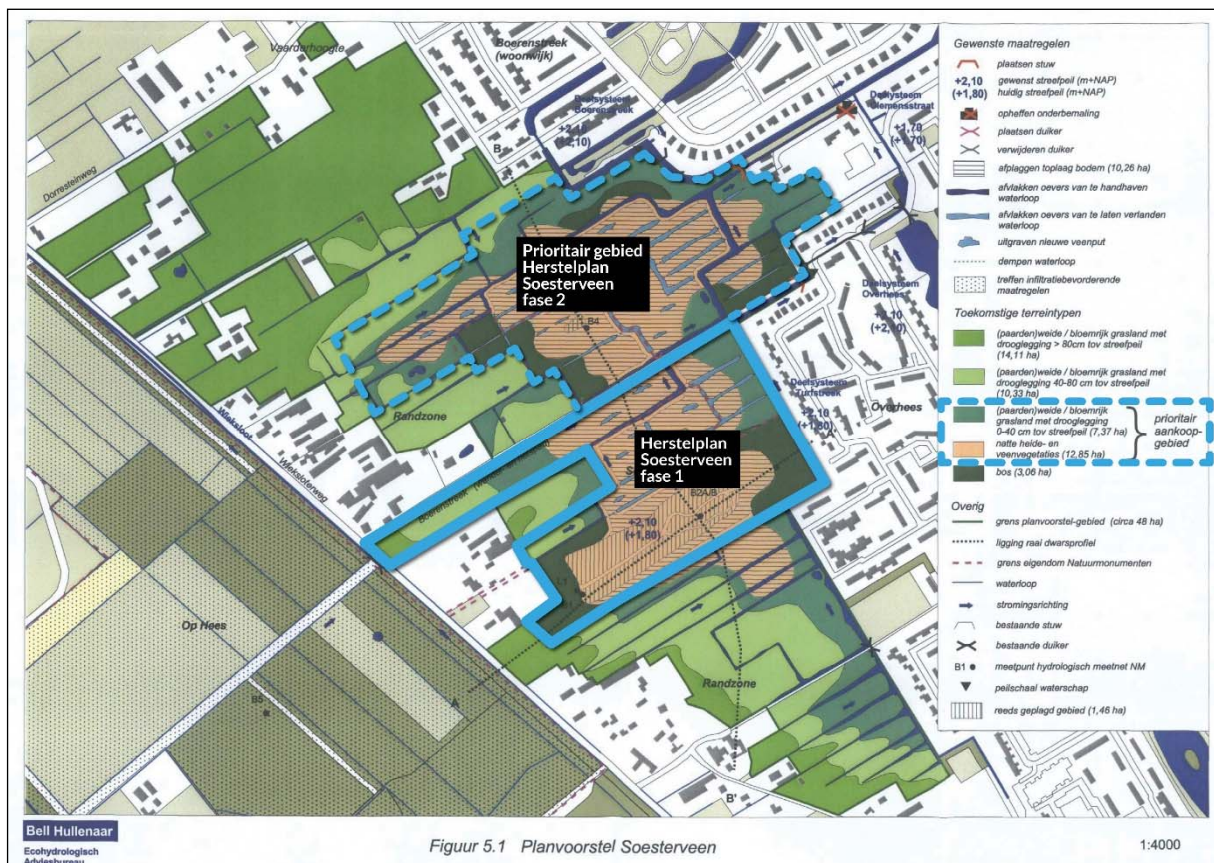
- Hfst. 2.1 Ruimte, pag.18:
In het blauw zijn de ontgonnen veenvlaktes te zien op de kaart. In dit gebied, het Soesterveen, is het laatste restant hoogveen te vinden in de provincie Utrecht.
- Hfst. 5.5 Waardevol groen, pag.61:
Voor een aantal gebieden is de natuurwaarde in 2040 in ieder geval verhoogd, met name het gebied rond de Wieksloot (bijzondere natuur) en de polder (wordt uitgewerkt bij de polder en bij adaptatie).
- Hfst. 5.8B Adequaate reageren op klimaatverandering (adaptatie), pag.66/67:
In onze gemeente is water overal belangrijk maar in het gebied Pijnenburg-Wieksloot is het nog weer extra van belang. Daar komt schoon kwelwater van nature naar boven en dat leidt daar tot bijzondere natuurlijke omstandigheden, zoals de groei van hoogveen.
Vanwege de klimaatverandering, met heftigere natte tijden en langere droge tijden moet ons watersysteem opnieuw worden ingericht. Dit heeft ook gevolgen voor de wijze waarop we ruimtelijke ontwikkelingen plannen en uitvoeren. Die moeten aangepast zijn aan de natuurlijke watersituatie.
- Hfst. 6.2 Bos- en natuurgebieden, pag.76:
Wieksloot Pijnenburg
In dit gebied worden natuurwaarden verhoogd. De waterhuishouding is bijzonder, er is schoon kwelwater dat hier niet snel wegstroomt. Natuurmonumenten onderhoudt een bijzonder natuurgebied, het Soesterveen. Natuurontwikkeling die op deze bijzondere basis gericht is, is dan ook gewenst.

Op basis van bovenstaande had ik verwacht, dat de ontwerp-omgevingsvisie concrete uitspraken zou doen over natuurbehoud, natuurherstel, waterbeheer en de onwenselijkheid van (woning)bouw in dit unieke gebied. Voor een dergelijke expliciete toevoeging zijn ook veel argumenten en geeft het vigerend beleid ook duidelijk aanleiding. Hieronder volgt een opsomming:

1. Status van het gebied:

Op het betreffende gebied is het bestemmingsplan Landelijk gebied van toepassing, zoals vastgesteld in de raad op 19 december 2013. Integraal onderdeel van dit bestemmingsplan is het rapport Ecologisch Herstel Soesterveen, rb_NL.IMRO.0342.BPLG0002-0401_7. Dit herstelplan betreft een deel van het Soesterveen met voor de provincie Utrecht uniek hoogveen.

Dit herstelplan is opgesteld op basis van ecohydrologisch vooronderzoek in opdracht van Natuurmonumenten en gepubliceerd in december 2010. Inmiddels is fase 1 van het herstelplan (ten zuidoosten van het fiets/wandelpad Boerenstreek) uitgevoerd. Het deel ten noordwesten van dit pad is de logische volgende stap (fase 2) in het herstel en behoort bij de prioritair aan te kopen gebieden door Natuurmonumenten. Ter verduidelijking voeg ik onderstaande kaart bij (Afb.1).

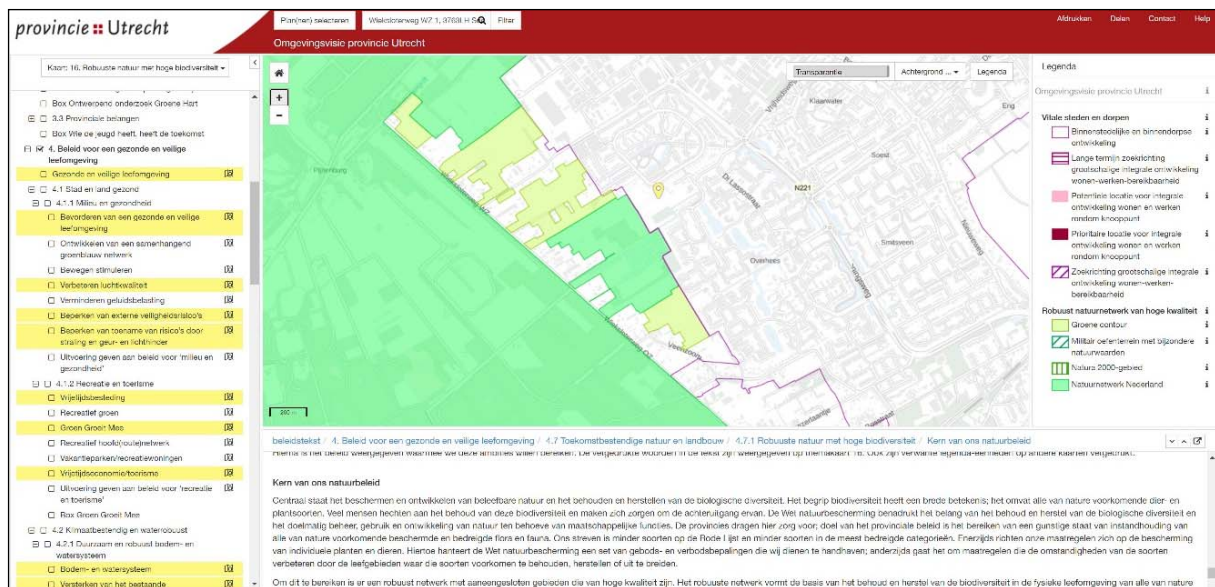
Afb.1 Herstelplan Soesterveen met aanduiding fase 1 en prioritair gebied voor fase 2

2. NNN en groene contour in omgevingsvisie provincie Utrecht

Het Soesterveen behoort voor het grootste deel tot het NNN en de Groene Contour (zie afb.2). Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS/ Ecologische Hoofdstructuur) is de basis van het natuurbeleid. Landbouwgronden gelegen in de Groene Contour wil de provincie omvormen tot natuurgebied om daarmee het Natuurnetwerk Nederland te versterken.

De noordelijke grens van het NNN in het Soesterveen komt voort uit oud beleid waarbij de EHS (nu vervangen door NNN) wordt gestopt ten gunste van de Rode Contour rondom de kern van Soest. Deze Rode Contour begrenst het gebied waarbinnen eventuele verstedelijkingsambities kunnen plaatsvinden. Met het vaststellen en uitvoeren van het Ecologisch Herstelplan Soesterveen is deze grens feitelijk onjuist geworden. Immers het herstelplan betreft een gebied dat ook binnen de Rode Contour valt.

Bij de uitvoering van fase 1 van het herstelplan Soesterveen is deze fout gedeeltelijk hersteld door middel van een wijzigingsplan t_NL.IMRO.0342.WPLG0017-0301. De grens van het NNN is hier zodanig aangepast dat het deel dat eerst binnen de Rode Contour lag, nu ook behoort tot het NNN (afb.2). Ook in het bestemmingsplan is de bestemming gewijzigd van agrarisch gebruik naar natuur. Voor fase 2 is een dergelijke correctie ook noodzakelijk. Het herstelplan Soesterveen gaat uit van de kansen die het landschap biedt om het gebied ecohydrologisch te herstellen. Dat is een proces van jaren waarbij cruciale percelen, die als prioritair aankoopgebied zijn aangemerkt, niet gemist kunnen worden. Dat in planologisch opzicht nog niet alles op orde is, doet daar niets aan af.

Afb. 2 NNN, Groene contour en nieuwe begrenzing binnendorpse uitbreiding Bron: Omgevingsvisie prov. Utrecht

3. Natuurparel in de provincie

In het kader van de Wet natuurbescherming is het de taak van de provincie Utrecht om de leefomstandigheden van bedreigde soorten te verbeteren. Voor de uitvoering van deze taak werkt de provincie met iconsoorten, aandachtsoorten en natuurparels. Natuurparels zijn

gebieden waar relatief veel aandachtsoorten voorkomen. De verwachting is dat hier het meest effectief resultaat behaald kan worden voor het versterken van de biodiversiteit.

Het Soesterveen is in de Natuurvisie provincie Utrecht 2016 gekwalificeerd als 'Natuurparel', een aanduiding die geldt voor een beperkt aantal gebieden.

Voor verbetering van de leefomstandigheden van bedreigde soorten streeft de provincie naar een gezamenlijke aanpak binnen en buiten het NNN. Maatregelen die specifiek gelden voor gebieden zoals het Soesterveen zijn:

- In stand houden waterkwaliteit;
- Variatie in reliëf in stand houden; steilranden behouden en herstellen;
- Daling van de grondwaterstand voorkomen of herstellen;
- Waar abiotische omstandigheden het toelaten, creëren van nieuwe terreinen.

Dit zijn allemaal elementen die ook terug te vinden zijn in het Ecologisch Herstelplan Soesterveen en bij uitvoering leiden tot een robuuste en duurzaam natuurnetwerk.

Het Soesterveen staat bovendien niet op zichzelf. Het grenst aan het bos- en heidegebied van Pijnenburg en Hees. Hierdoor is het landschap enorm gevarieerd, wat de uitwisseling van soorten ten goede komt. De paddentrek spreekt daarbij het meest tot de verbeelding.

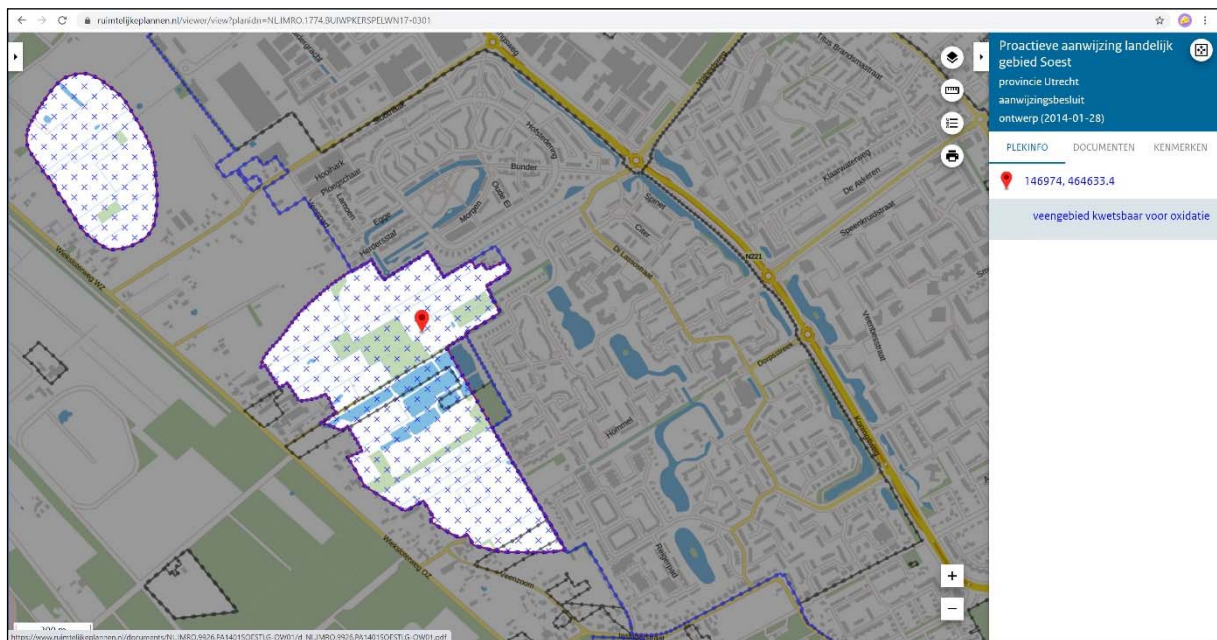
4. Waterhuishouding

In het Soesterveen en de aangrenzende gebieden, zoals de Laagte van Pijnenburg, is water een bijzonder aspect. Door de realisatie van het bovengenoemd Herstelplan kan de verdroging van het gebied en aangrenzende gebieden worden tegengegaan. Verdroging is zowel een probleem in het Soesterveen als de Laagte van Pijnenburg. In het Soesterveen leidt dit nu o.a. tot oxidatie en erosie van het hoogveen.

Soest behoort tot het werkgebied van Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Onder de naam Blauwe Agenda werken hier verschillende partners uit de regio Utrecht onder coördinatie van de provincie Utrecht aan de verbetering van het watersysteem op de Heuvelrug. Het Soesterveen kan daarin na herstel als natuurgebied dienen als waterbuffer. Daarmee zal het gebied zijn waarde hebben bij de klimaatadaptatie om extremen in neerslag op te vangen. De kans hierop neemt alleen maar toe.

5. Broeikasgassen en oxidatie

De provincie Utrecht heeft het belang van het voorkomen van oxidatie al in 2014 onderkend. In het gewijzigde bestemmingsplan Landelijk Gebied van 2013 werd het bewerken van de bodem door de gemeente Soest toegestaan. Dit heeft de provincie vervolgens hersteld door middel van een proactieve aanwijzing. De meest essentiële delen van het Soesterveen zijn toen door de provincie Utrecht aangemerkt als 'veengebied kwetsbaar voor oxidatie'. Deze classificatie verbiedt grondbewerkingen waardoor het veen aan het oppervlak kan komen.

Afb. 3 Begrenzing veengebied kwetsbaar voor oxidatie in het bestemmingsplan Landelijk Gebied

Uit afb.4 blijkt nogmaals dat het landschap zich niet houdt aan de bestuurlijk bepaalde Rode Contour. Het kwetsbare en waardevolle veen loopt door tot aan de huidige bebouwing en wordt dus ook in zijn geheel beschermt tegen grondbewerking.

Herstel van het Soesterveen als natuurgebied heeft ook een aantoonbaar effect op de uitstoot van broeikasgas. Door beter grondwater(niveau)beheer zal de emissie van broeikasgassen worden teruggedrongen.

‘Een hectare drooggelegd veen stoot evenveel CO₂ uit als vier rondjes om de aarde in een personenauto.’ Maar door het waterpeil weer te verhogen en het veen weer te laten groeien kan Soesterveen weer de CO₂-opslag worden die het ooit was. Uitvoering van het Herstelplan sluit daarmee naadloos aan op de klimaatambities en -plannen van de gemeente.

6. Recreatie

Het Soesterveen is goed toegankelijk door de paden die het gebied doorsnijden. Daarmee hebben wandelaars en fietsers goed uitzicht over het gebied en kan de strokenverkaveling goed beleefd worden. Op één plek, op het fietspad Boerenstreek, kan een recreant zich na uitvoering van het herstelplan midden in het hoogveengebied wanen door zicht op het veen aan beide zijden van het pad (Afb.5). Juist deze beleving wordt bedreigd door plannen voor woningbouw.

Afb. 4 Foto genomen op fietspad Boerenstreek met links fase 1 van het herstelplan uitgevoerd en rechts de agrarische percelen in het prioritaire aankoopgebied (fase2 van het herstelplan..

Op de grens van het Soesterveen en de wijk Boerenstreek loopt ook de route van het wandellint. Een initiatief van de gemeente om Soester inwoners kansen te bieden om te kunnen bewegen. Dicht bij huis en ieder binnen zijn of haar mogelijkheden. Nu en zeker na het uitvoeren van het volledige Herstelplan heeft het gebied een aantrekkelijke recreatieve functie voor de Soesters. Elke vorm van nieuwe bebouwing zou de natuurwaarde en recreatiewaarde van het Soesterveen geweld aan doen.

7. Cultuurhistorisch

Aansluitend bij het bovenstaande geeft het Soesterveen ons een blik in het verleden. Het Soesterveen is een gevarieerd landschap gekenmerkt door veen, bosschages en veenontginning, zoals die meer dan 100 jaar geleden plaatsvond. Het Herstelplan verhoogt deze cultuurhistorische waarden.

Klimaatverandering is een verantwoordelijkheid van ons allemaal (IPCC)

De noodzaak van herstel van dit deel van het Soesterveen kan niet los gezien worden van de grote, mondiale klimaatcrisis. We hebben de dramatische gevolgen daarvan gezien in Limburg, België, Duitsland (overstromingen) en in Zuid-Europa (bosbranden). Tegelijkertijd verscheen het alarmerende IPCC-rapport (dreigende opwarming van meer dan 1,5 graad van de atmosfeer). Ook de gemeente Soest moet alles in het werk stellen om haar gemeente en inwoners te beschermen tegen verdere verdroging, oxidatie en CO₂ uitstoot. Door het inzetten op herstel van het Soesterveen kan de gemeente aan haar burgers laten zien een consistent en daadkrachtig beleid te voeren op klimaatverandering.

Voorstel aanpassing omgevingsvisie

Zowel op basis van uw ontwerp-omgevingsvisie als op basis van bovenstaande argumenten, is het in onze ogen vanzelfsprekend om explicieter de toekomst van het Soesterveen vast te stellen in de visie. Een toekomst waarin natuur, recreatie, milieu en klimaatadaptatie centraal staan en bebouwing onwenselijk is.

Ik stel dan ook voor om in de omgevingsvisie de volgende passage op te nemen, dan wel woorden van vergelijkbare strekking onder het kopje Wieksloot en Pijnenburg, paragraaf 6.2 Bos- en Natuurgebieden op pagina 76:

“In dit gebied worden natuurwaarden verhoogd conform het plan ‘Ecologisch herstel Soesterveen’, (zoals vastgesteld door de Raad op 19 december 2013) en zal geen bebouwing plaatsvinden binnen het gebied waarop dit herstelplan betrekking heeft.”

Ik denk dat deze mate van concreetheid recht doet aan de kwaliteiten van het Soesterveen en uw inwoners recht hebben op duidelijkheid over de toekomst van hun Soesterveen.

Hoogachtend,

..... (handtekening)

..... (naam)

.....(adres)

.....

Bronnen:

Rapport: Ecologisch herstel Soesterveen

Uitwerking van een herstelplan op basis van ecohydrologisch vooronderzoek
Zwolle, december 2010
Bell Hullenaar, Ecohydrologisch Adviesbureau
in opdracht van Natuurmonumenten
rb_NL.IMRO.0342.BPLG0002-0401_7

Bestemmingsplan landelijk gebied

Proactieve aanwijzing landelijk gebied Soest
NL.IMRO.9926.PA1401SOESTLG-OW01

Omgevingsvisie provincie Utrecht

<https://ruimtelijkeplannen.provincie-utrecht.nl/NL.IMRO.9926.2020OWVISIE-VA01>

Wijzigingsplan Soesterveen, Natuur 1

Gemeente Soest
Toelichting, regels en analoge verbeelding
Vastgesteld 17 september 2019
t_NL.IMRO.0342.WPLG0017-0301

Natuurvisie provincie Utrecht

<https://ruimtelijkeplannen.provincie-utrecht.nl/NL.IMRO.9926.SVNatuur2016-VA01?s=SANMmAlEAXIMqkeER0EdcD-AB-vfwAAY>

Wandellint

<https://wandellint.nl/>
<https://static.reto.media/uitinsoestnl/pdf/wandellint-soest.pdf>

IPCC

Samenvatting voor beleidsmakers
Intergovernmental Panel for Climate Change (IPCC), vijfde assessment cyclus, Werkgroep I
<https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/03/ar5-wg1-spmddutch.pdf>